

Úti beszámoló a 2022. május 13.-17. közötti cserhádi / Karancs-Medves csillagtúráról

Észak-Magyarországra, Salgótarján környékére igyekeztünk. Az itteni látnivalók a Cserhát hegység területén, illetve a Karancs-Medves határán fekszenek. Ez a szép vidék igen gazdag történelmi és geológiai látnivalókban egyaránt. Itt, az egykori Nógrád vármegye területén található a világ első határokon átívelő nemzeti parkja, a Novohrad-Nógrád Geopark, amelyet 2008-ban hozott létre közösen a szlovák és a magyar állam. Szépen kiépített, jelzett turistautak szelik át a környéket, helyenként rajzos, fényképes ismertető táblákkal. Egynapos buszos út keretében már többször jártunk a vidéken, de most szerettünk volna részletesebben megismerkedni a környékkel, amit Palócföldnek is hívnak és aminek a nevét Mikszáth Kálmán tette ismertté. A terület alapos bejárása csak gyalogosan lehetséges, ezért ötnapos csillagtúrát szerveztünk, ahová azokat a túratársakat vártuk, akiknek jó a fizikai állóképessége. Tizenöt egyesületi tag jelentkezett.

Május 13-án, pénteken indultunk el a Stadionok buszpályaudvarról, Salgótarjánba érkezve a helyi Coop boltban feltöltöttük a készleteinket, majd megérkezett a helyi busz, amivel kimentünk Somoskőújfaluba. Ott a fogadóban volt négy éjszakára szállásunk. Gyorsan kicsomagoltunk, megebédeltünk és már indultunk is a helyi busszal **Salgóbányára**. A busszal elénk jött helyi tagtársunk és egyben túravezetőnk, Válócziné Pintér Györgyi, akivel sok munkánk volt a program előzetes megszervezésében és bejárásában, és akit nagy örömmel üdvözlöttünk. Közben eleredt az eső, de mi optimisták maradtunk. A busz végállomástól takaros házak között gyalogoltunk végig a falu főutcáján, egészen a parkolóig, ahol egy bérelt busz várakozott. Találgattuk is, hogy vajon kik jöhettek vele.

A parkolótól először felmentünk a vulkáni eredetű **Boszorkánykőre**. Nevét onnan kapta, hogy a legenda szerint régen innen hajították a mélybe a boszorkányokat. A természet megjutalmazott minket a kitartásunkért, mert ekkorra hétágra kisütött a nap. A Boszorkánykőről csodás panoráma fogadott, a távolban az egyik irányban elláttunk Salgótarjánig, a másik irányban pedig a salgói várig. Nagy meglepetésünkre itt találkoztunk a parkolóban látott busz utasaival, egy budapesti középiskola tanáraival és diákjaival, akik többnapos tanulmányi kirándulásra jöttek.

Innen nem kevés kaptatóval felmentünk a **salgói várba**, ahol Petőfi Sándor is járt, emlékét tábla őrzi a sziklafalon. A vár hatalmas bazaltkúpon épült, a bazaltot építőanyagként is felhasználták, sok helyen nehéz eldönteni, hogy mi az, amit a természet „épített”, és mi az, amit az emberi kéz rakott hozzá. Felkapaszkodtunk a vár tornyába, ahonnan csodálatos körpanorámában volt részünk.

A várhegy oldaláról egy hangulatos tanösvényen ereszkedtünk lefelé, a fák gyökerei mindenütt mélyen a bazaltsziklába kapaszkodtak. Útközben megálltunk az Emléktárónál, ami a környéken

egykor folyt szénbányászatnak állít emléket. Egy patak völgy mellett lejutottunk **Eresztvénybe**, ahol a **Geocsodák Háza látogatóközpont**ban egy kis kávé, süti mellett megpihentünk. Eresztvény még több más túranapon is utunkba esett.

Szállásunkon megvacsoráztunk, majd hamar nyugovóra tértünk, a korai kelés és a túra hatására jól esett az éjszakai nyugalom.

Május 14-én, szombaton nyílt túranapot tartottunk, hogy azok a kedves túratársak is tudjanak hozzánk csatlakozni, akik nem tudtak több napra lejönni. Nagy örömeinkre tizenegy tagtárs érkezett meg Budapestről, így csodás napsütéses időben aznap huszonhatan vágunk neki a kirándulásnak. A **somoskőújfalui** vasútállomástól indul a jelzés, amely az **egykori szénszállító kisvasút nyomvonalán** visz fel az eresztvényi látogatóközponthoz. A meredek utca végén kis játszótér fogadott minket – és a távolban gyönyörű kilátás a somoskői várra. Hamarosan elhagytuk a falu utolsó házait és előttünk tátongott egy „barlang” szája. Ez volt a szénszállító kisvasút földalatti szakasza, amit a helyiek **Dunelnek** hívnak. Izgalmas volt a sötét alagútban végigmenni, bizony, szükség lett az elemlámpára, mert hosszú is volt és a felszedett sínek helyén eléggé göröngyös. A közepén megálltunk és mint a vásott kölykök, elkezdtünk hahózni a sötétben, amit az alagút fala szépen vissza is vert.

Az út végig enyhén emelkedett és kanyargott, szép lombos- és fenyőerdők kísérték minket mindkét oldalon. Kb. kétórás séta után felértünk az előző nap már említett eresztvényi

látogatóközpontoz. Itt egy körülkerített parkban **madaras tanösvény** alakítottak ki. Mellette kis tó gyűjti össze a salgói várhegyről lefutó patak vizét. A fogadóépületben tartottuk meg az ebédszünetet.

Innen továbbindultunk a **Petőfi-forráshoz** (amit sajnos méltatlanul elhanyagolt állapotban találtunk). Pár méter után tágas rétre értünk és aznap már másodjára pillantottuk meg a távolban a somoskői várat. Az út levezetett Somoskőújfalu szélére, ahol a Bakancsos fogadó várja a megfáradt turistákat, mi is betértünk egy finom üdítőre.

A hazautazó csapat kedvéért (hogy ők is lássák, mi másnapra terveztük a megnézését) még felgyalogoltunk a **somoskői vár**hoz. Itt először bekukkantottunk a **Petőfi-kunyhó**ba, majd megnéztük a várat. Sok időt nem tölthettünk itt, mert lassan mennünk kellett a buszhoz. Még benéztünk a régi temetőbe, ahol sok régi sír mellett többek között egy **48-as honvédszázados**, Somoskői Somoskeőy István és családjának a **síremléke** látható. A helyiek nagy tisztelettel ápolják az emléket, még megvoltak a március 15-i koszorúzás virágai.

A buszvégállomáson felszálltunk a Salgótarjánba tartó buszra, de előtte még elbúcsúztunk egymástól, mivel az itt maradó csapat leszállt a somoskői fogadónál, a hazamenő csapat pedig beutazott Salgótarjánba, ahonnan távolsági busszal utaztak tovább Budapestre.

Nagyon szép túranapunk volt, örültünk, hogy ezen az egy napon is ilyen sok szép látnivalóval tudtuk megismertetni a túratársakat.

Vacsora után még sétáltunk egyet a falu házai között, és a vasúti sínek mentén átsétáltunk Szlovákiába. Régen a vonat átment a határon, nagy személy- és áruforgalma volt. Még megvannak a régi sínek, pontosan lehetett látni, hogy hol húzódik a határ a két ország között, mert a magyar szakaszon szépen karban volt tartva a pálya, onnantól pedig eléggé el volt hanyagolva.

Május 15., vasárnap. Erre a napra terveztük be az egyik leghosszabb túrát, ami egy körtúra: végigvisz minket Somoskőújfaluból az egykori kőbányák között, fel egészen a somoskői várba. Reggeli után a helyi busszal kiutaztunk a **somoskőújfalui** végállomáshoz, a temetőig. A mai túrára csatlakozott hozzánk két salgótarjáni turista is, akik Györgyi túravezetőnk régi ismerősei voltak. A temetőtől indul a **Kőpark Tanösvény**. Még pár ház a falu széléig és tábla jelzi, hogy átléptük a magyar-szlovák államhatárt. A tanösvény nagy része Szlovákiában vezet és a már említett **Novohrad-Nógrád Geopark** egyik leglátogatottabb része. Először egy szép vadvirágos patakpart mentén gyalogoltunk, ahonnan – minő meglepetés! – a távolban felénk magasodott a somoskői vár.

Majd bekanyarodtunk az erdőbe és kis idő elteltével a **régi Vámház** romjaira lettünk figyelmesek. Régi síneken öreg, bazaltkővel megrakott csillék és információs táblák ismertetik az egykor itt folyt kőbányászatot és az itt élő bányászcsaládok életét. A családoknak lakásokat, a gyerekeknek iskolát is építettek itt, sajnos ma már mindennek csak a romjai látszottak, vagy még azok sem. Itt tudtuk meg azt is, hogy honnan ered a macskakő elnevezés. Itt, a Macskalyuki kőbányában bányászták a bazaltot, amit aztán vagonokba raktak és szállítottak a feldolgozóhelyre. A vagonok menetlevelén fel kellett tüntetni az indulási helyet, ami a Macskalyuki kőbánya volt. De ez olyan hosszú volt és olyan sokszor kellett leírni, hogy a végén a vasutasok „Macskakő”-re rövidítették. Így lett a bazaltból faragott kockakő neve **macskakő**. Az ösvényen továbbmenve egy fából készült kilátót találtunk, ami sajnos le volt zárva (a korrózió miatt balesetveszélyes volt), de alatta leültünk és tartottunk egy kis tízórai szünetet.

Utána továbbhaladva a tanösvényen, egy tábla jelzi a kitérőt – vagy inkább a betérőt -, ahonnan be tudunk jutni a **Macskalyuki-kőbánya** udvarába. Nagyon szép látványt nyújtott a bányaudvar meredek, felénk magasodó fala. A természet szép lassan visszafoglalja az őt megillető helyet. A tanösvényen továbbmenve találtunk egy másik, kisebb bányaudvart is, ahol rajzos tábla adja tudunkra, hogy az itteni táj kialakulásáért a 30 millió évvel ezelőtti vulkánok tevékenysége a felelős, és mutatja be a keletkezett kőzettípusokat.

A jelzés meredeken lefelé tartott és hamarosan a **Krúdy-forráshoz** értünk. A forrás vizét kis tó gyűjti össze. Itt kellemes környezetben, hűs fák alatt padok, asztalok vannak elhelyezve, vasárnap lévén, sok turista járt és pihent itt meg. Mi is megpihentünk, megettük az ebédre elkészített szendvicseket és továbbindultunk. Elég nehéz, meredek szakasz következett, amely egy bazaltköves mezőn, majd több teraszon keresztül felvezetett a somoskői vár alapját képező bazaltömléshez. A meredek szakaszon többször meg kellett állnunk, hogy levegőhöz jussunk, de végül felértünk. Az Európa-szerte híres **bazaltömlés** minden fáradságot megért. Egyik legszebb pontján úgy hajolnak meg a bazaltoszlopok, mintha egy vízesés folyna alá.

Az ösvény végén pedig ott hívogatott minket a **somoskői vár** bejárata. Be is mentünk, felmáztunk a toronyba, ahonnan páratlan kilátás fogadott minket.

A vár még szlovák területen áll, de a kapuból kilépve ismét magyar területen voltunk. Lesétáltunk a faluba, vissza a buszvégállomáshoz, ahonnan reggel elindultunk. Busszal hazamentünk a fogadóba, vacsora, kis levezető séta a faluban, majd nyugovóra tértünk.

Május 16-án, hétfőn szintén erős túra várt minket. A **Szilváskőhöz** igyekeztünk, ami nevével ellentétben nem kő, hanem egy meredek vulkáni kúp. De az egész táj tele van kisebb-nagyobb vulkáni kúpokkal. Távolsági busszal mentünk **Rónabányáig**, majd a tanösvény jelzését követve bevettük magunkat az erdőbe. A környéken kétféle bányászat is folyt: bazaltkővet, illetve szenet bányásztak. Hatalmas fák alatt értük el az első megállót, a **Bagó-kői bányaudvart**. A bánya meredek falai elé korlátot húztak, nehogy a lepergő kövek balesetet okozzanak. A bányaudvarral szemközt hatalmas meddőhányó emelkedett. Mind a bánya, mind a meddőhányó kövei közül szép sziklakerti növények nőttek. Továbbhaladva a tanösvényen, az út egyszer csak elkezdett

meredeken emelkedni, itt bizony szükség volt a túrabotok segítségére a feljutáshoz. A **Szilvaskő**nek nevezett vulkáni kúp oldalán jártunk.

Az ösvény kanyargósan kerülte körbe a hegyoldalt, mindenhol korlátok és táblák figyelmeztettek arra, hogy az útról tilos letérni, mert a hegy belseje tele van elhagyott bányajáratokkal, amik bármikor beszakadhatnak. Az ösvényről helyenként szép kilátás nyílt az alattunk húzódó rétre, ahol egy sífelvonó oszlopai tanúskodtak a hajdani síletről.

Elérkeztünk egy táblához, amely arra hívta fel a figyelmet, hogy az ottani sziklának olyan erős a vas-oxid tartalma, hogy kitéríti az iránytűt az északi irányból. A **mágneses szikla** csak egy volt a Szilvaskő csodái közül, mert hamarosan egy másik táblához értünk, amely azt adta tudtul, hogy a sziklák közötti szakadék olyan mély és keskeny, hogy a napsugár nem tud a mélyére hatolni, így nyáron is őrzi a téli hideget. A **fagyos üreg** aljában a hó néha még nyáron sem olvad el. Valóban, ahogy közelebb hajoltunk, éreztük, hogyan árad ki a jeges levegő. Brrr!

A Szilvaskő oldaláról leereszkedve szép tisztásra jutottunk, ahol egy facsoport alatt két csehszlovák katona sírjára bukkantunk, akik az 1919-es cseh intervenció alatti harcban veszítették az életüket. Kissé távolabb padok, asztalok várták a megfáradt vándorokat, azaz minket, tartottunk is egy hosszabb ebédszünetet. Megnyugtatóan susogtak a falevelek, csicseregtek a madárkák, zümmögtek a bogarak, hihetetlenül idilli volt minden.

Az ebédszünet után kitérőt tettünk a **Kis-Szilvaskő**hoz, nagy testvéréhez hasonlóan ez is egy csodás vulkáni kúp, nem kevésbé meredek feljutással, illetve lejutással, mert lejönni talán még nehezebb volt, mint felmászni rá.

Visszatértünk a katonasírokhoz, ahonnan a jelzést követve az erdőn át visszajutottunk Rónabányára. Onnan busszal Salgótarjánba, majd a somosi fogadóba. Most sem kellett ringatni minket.

Május 17., kedd. Elérkezett a csillagtúra utolsó napja. Az előző napok derűs melege után kissé borús idő köszöntött ránk, ám ez nem vette el a kedvünket attól, hogy nekivágjunk az aznapi túrának. A **salgótarjáni Szabadidőpark**tól indultunk el és végcélunk Salgó várát tettük meg. A jelzés végig enyhén emelkedve a **Tatár-árok** mentén haladt, ami most száraz volt, ám hóolvadáskor hömpölyög benne a víz. Keresztülvágtunk egy tágas réten és az erdőben találtuk magunkat. Hamarosan vidám hangokat hallattunk, majd meg is láttuk a csapatot: salgótarjáni óvodásokat hoztak ki nevelőik egy kis kirándulásra. A gyerekek vidáman integettek, csiviteltek, élvezték a szaladgálást a természetben. Nemsokára az eső is elállt, kiderült az ég. Egy jó óra elteltével a jelzés elkanyarodott az ároktól és beérkeztünk **Salgópusztára**. Itt egy bekerített

telken több ház állt, lakóépületek, gazdasági épületek, kemencék, tűzrakó helyek. Régebben fogyatékos gyerekek számára tartottak itt nyári tábort, ahol megismerkedhettek a falusi élet mindennapjaival, állattartással, növénytermesztéssel, kenyérsütéssel, mindezt a jó levegőn.

Továbbmentünk a Dornyay turistaház felé, útközben **erdei tornapályát** találtunk, kedves kis faszobrokkal. Egy szép tisztáson tájékoztató táblák meséltek a régi erdőgazdálkodásról, legeltetésről, érdekes volt megtudnunk, hogy régen szabadon legelthettek a kecskék és a szarvasmarhák az erdőben.

Majd eljutottunk a **Dornyay turistaház**ig, amelyet éppen akkor újíttak fel. A turistaházat 1935-ben emelték, építésében nagy szerepe volt Salgótarján akkori polgármesterének, Dr. Förster Kálmánnak, aki nagy síelő és természetjáró volt. A házzal szemben a hegyoldalon sípályát alakítottak ki, amely a 80-as években diákolimpia színhelye is volt. Most szánkópálya. Nemzedékeknek fűződött sok szép emléke a házhoz, de a forgalom hanyatlása miatt bezárták és rohamos pusztulásnak indult. Az utolsó pillanatban láttak hozzá a felújításhoz, ezzel elkerülte azt a sorsot, ami utolért sok más nagy múltú hazai turistaházat. Említsük meg a ház névadóját is: Dr. Dornyay Béla tanár, helytörténész volt az, aki 1929-ben először készített útkönyvet a Karancs-Medves vidékéről.

Innen nem messze csordogál a **Kilián-forrás**, ahonnan friss vizet vettünk. Majd egy szép, hatalmas szálfákkal szegélyezett szerpentin úton legyalogoltunk **Eresztvénybe**. Itt, a fogadóközpontban egy finom ebéd keretében vettünk búcsút ettől a gyönyörű tájtól, amely öt nap alatt olyan sok szép látnivalót és élményt adott. Köszönetet mondtunk helyi túravezetőnknek, Györgyinek, aki alapos tudásával és kedves egyéniségével lehetővé tette számunkra, hogy ilyen szép és tartalmas túrát tehesünk. Busszal lementünk a fogadóba a csomagjainkért, majd beutaztunk Salgótarjánba, ahonnan Volán busszal hazajöttünk Budapestre. Bizony, az öt nap nyugalom után nagyon furcsa volt megérkezni a nagyváros zajos, nyüzsgő világába. Reméljük, hogy a jövőben lesz még alkalmunk visszatérni Palócföld mesés tájaira.

Ez a szép utunk a Bp. VI. kerületi Terézvárosi Önkormányzat pályázati támogatásával valósult meg, melyet tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Fotók és szöveg:
Mógor Gabriella túravezető